

PELLERVON PIKKUKIRJASIA N:o 8

HANNES GEBHARD

Suomen
osuuskauppaliike
kohtalokkaalla
hetkellä

PELLERVON
ARKISTO

HELSINKI 1916 :: PELLERVO-SEURAN

PELLERVON

Toimisto

antaa osuuskunnille suullisia ja kirjallisia neuvoja ja ohjeita, lähettää konsulentteja osuuskuntien perustamistilaisuuteen sekä avustaa osuuskuntien tilien päättämisessä ja tarkastamisessa; myy osuustoimintakirjallisuutta, osuuskuntien kirjanpito- ja kaavakkeita, välittää konttoritarpeita sekä pinnattaa osuuskuntien sääntöjä ja toiminimellä varustettuja kirjekuoria ja -arkkeja.

Metsätoimisto

avustaa maatalojen ja metsien arvioimisessa, laatii hoitosuunnitelmia kunnallis- ja yhteismetsille sekä yksityisille metsänomistajille, suorittaa metsämaiden kartotusta, metsänleimausta, -lukua j. n. e. sekä yleensä kaikkia alaan kuuluvia tehtäviä.

Palkkio kohtuullinen.

Lainopillinen Neuvonta- toimisto

antaa maksua vastaan suullisia ja kirjallisia neuvoja lakiasioissa osuuskunnille, Pellervo-Seuran ja osuuskuntien jäsenille sekä kunnille ja niiden viranomaisille.

Katso lähemmin Neuvontatoimiston ohjesääntöä „Pellervon“ heinäkuun ensimmäisessä vihossa v. 1916.

Sähkötekni- nen Neuvonta- toimisto

toimittaa kohtuullisesta palkkiosta sähkölaitosten voimapaikkatutkimuksia, johtoverkkosuunnitelmia, neuvo sähkökäytön järjestelyssä ja sähkölaitosten hoidossa, antaa lausuntoja kustannusarvioista, las-
kuista y. m. s.

PELLERVON PIKKUKIRJASIA N:o 8

HANNES GEBHARD

SUOMEN
OSUUSKAUPPALIIKE
KOHTALOKKAALLA
HETKELLÄ

HELSINKI 1916
PELLERVO-SEURA

HELSINKI 1916
YHTEISKIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ

I.

Johdanto.

Suomen osuuskauppaliike on kehittynyt lyhyessä ajassa sangen huomattavaksi taloudelliseksi ja yhteiskunnalliseksi liikkeeksi. Meillä on tätä nykyä lähes 500 osuuskauppaa eri osissa maata, niistä eräät jo miljonaliikkeitä. Niihin kuuluu jäsenenä n. 140,000 perhettä, edustaen noin 700,000 henkeä, mikä on noin $\frac{1}{4}$ Suomen kansasta. Osuuskauppojen liikevaihto voitaneen tänä vuonna arvioida noin 140,000,000 mksi. Huomattavaa on edelleen, että meidän osuuskauppamme vakavaraisuus on vallan erinomaisessa määrässä varttunut ja että uusia osuuskauppoja viime ja tänä vuonna on perustettu useita kymmeniä ja perustetaan niitä alituisesti yhä uusia.

Tämän lisäksi on osuuskauppojen varsinainen keskusliikekin, *Keskuskunta*, kasvanut vallan huimaavaa vauhtia. Sen liikevaihto, ellei odottamattomia esteitä satu, nousee tänä vuonna n. 62:een miljonaan markkaan, eli lähes 80 % suuremmaksi kuin viime vuonna. Sen vuosivoitto teki viime vuonna $1\frac{1}{2}$ milj. mk ja

nousee tänä vuonna paljoa suuremmaksi. Sen omat varat kasvavat luonnollisesti yhtä nopeasti, joten se jo on päässyt hankkimaan itselleen suuren määrän kiinteistöjä ja perustamaan useita omia tehtaita.

Tästä näkyy siis, että Suomen osuuskauppaliike todellakin on sängen merkitsevä liike. Näin ollen ei enää ole yhdentekevää, mihin suuntaan siinä asiat kehittyvät.

Ikävä kyllä, on tässä liikkeessä eräitä oireita, jotka eivät lupaa hyvää tulevaisuutta, ellei vaaroja kyetä riittävällä kaukonäköisyydellä ja meidän erikoisia olojamme silmälläpitäen torjumaan.

Tarkoitamme eri kansalaisryhmäin suhdetta toisiinsa osuuskauppaväessämme. Meillä ovat näet olot tässä suhteessa erikoista laatua verrattuina oloihin useimmissa muissa maissa.

Englannissa ja Saksassa muodostaa osuuskauppojen jäsenistön pääasiallisimmin kaupunki- ja tehdastyöväki. Tanskassa ja Unkarissa taas osuuskauppojen jäsenenemmistön muodostaa maalaisväestö ja siitä etupäässä maanviljelijät. Sveitsiin on syntynyt kaksi eri osuuskauppajärjestöä, joista toisen on luonut kaupunki- ja tehdastyöväki, toisen maalaiset; ne kulkevat kokonaan eri teitä. Näissä maissa ei ole tietääksemme ollut sanottavia taisteluja eri jäsenainesten välillä. Ranskaankin syntyi aluksi kaksi eri osuuskauppajärjestöä, toinen sosialistinen, toinen

n. s. puolueeton, jossa maanviljelijöillä oli melkoinen osa. Näitten välillä kävi pitkäaikainen taistelu, kunnes ne vihdoin v. 1912 saatiin yhtymään sillä perustalla, että sosialistit asettuivat osuuskauppaliikkeen puolueettomana pitämisen kannalle.

Meidän osuuskauppaliikkeemme lähti alussa kehittymään työväenliikkeeksi. Ensin perustettiin näet osuuskauppoja etupäässä kaupunkeihin, tehdaspaikkoihin ja suuremmille rautatieasemille. Mutta vähitellen ovat maanviljelijätkin niitä ruvenneet perustamaan ja nyt varsinkin syntyy maalaiskuntiin uusia osuuskauppoja paljoa enemmän kuin työväen keskuksiin.

Olot ovat täten kehittyneet siihen, että Keskuskunnan vuosikokouksissa nyt on selvä enemmistö porvarillisia, etupäässä maanviljelijäin osuuskauppoja. Tästä on seurannut, että sen hallintoneuvostossakin n. s. porvarillisilla on enemmistö.

Sosialistit eivät ole tähän asemaan tyytyneet, siitä huolimatta, että he eivät ole voineet osottaa tästä järjestelystä syntyneen mitään asiallista haittaa liikkeelle. He ovat ryhtyneet ankaraan taisteluun vaikutusvaltansa lisäämiseksi. Taistelua on jo käyty vuosikausia ja se on ollut vain yltymään päin, pääsemättä vielä ratkaisuun.

Tässä taistelussa maanviljelijäväestön edustajat ovat olleet valmiit sängen pitkälle meneviin myönny-

tyksiin, mutta sosialistit ovat asettaneet yhä ankarampia vaatimuksia. Ja uudelleen ja yhä uudelleen ovat he katkaisseet neuvottelut, sillä nähtävästi peloitellakseen maalaisten edustajia lisämyönnytyksiin.

Vaikka neuvottelut muutamia viikkoja sitten taas raukesivat ja luultiin, että ne saisivat levätä ensi kevääseen saakka, ovat Keskuskunnan porvarilliset johtomiehet taas ottaneet asian puheeksi ja tulevat pian uudestaan asettamaan n. s. puolueettomuussuunnan edustajien harkittaviksi sovitteluehdotuksensa.

Kun siis asema nyt on se, että sangen suurimerkityksellisille Keskuskunnan asioille on järjestetty tällainen yllättävä ratkaisu, joka määräävällä tavalla voi tulla vaikuttamaan koko tämän suuren liikkeen vastaiseen kehitykseen, olemme katsoneet velvollisuudeksemme ryhtyä selvittämään asiaa.

II.

Sosialistit osuuskauppamiehinä muualla ja meillä.

U l k o m a i l l a.

Sosialistien kanta osuuskauppaliikkeeseen nähden on eri aikoina vaihdellut sangen paljon ulkomailla.

Lähdettyään alkuaan samoista juurista olivat sosialismi ja osuustoiminta siinä määrässä vieraantuneet

toisistaan, että sosialistit jo yhteen aikaan olivat osaksi suorastaan vihamielisellä, osaksi väliäpitämättömällä tai ylimielisellä kannalla osuustoimintaa kohtaan.

Kun osuuskauppaliike siitä huolimatta kasvoi ja sai työväkeä huomattavissa määrin siihen liittymään ja sitä arvossa pitämään, muuttui vähitellen politikko-socialistien kanta. He eivät enää vihanneet osuuskauppaliikettä, vaan päinvastoin kehoittivat työväkeä siihen liittymään. Tämä tapahtui kuitenkin ainoastaan siinä tarkoituksessa, että osuuskaupoista saataisiin sosialidemokratista puoluetta hyödyttäviä lypsylehmiä.

Tältäkin kannalta on jo edistytty ja ovat sosialidemokraatit eri maissa asettuneet sille kannalle, että ne (Belgiaa lukuunottamatta) tunnustavat osuuskauppaliikkeen kokonaan riippumattomaksi ja omia päämääriä tavoittavaksi kansanliikkeeksi ja kehoittavat siitä huolimatta työväkeä siihen liittymään.

Tältäkin kannalta on jo ulkomailla menty askel eteenpäin kohti suurempaa osuustoiminnallista ymmärtämistä. Jo ennen sotaa oli havaittu oireita siihen, että etupäässä sosialidemokratiseen puolueeseen lukeutuva osuuskauppaväki eri maissa asettui ystävälliselle ja lähentelevälle kannalle maataloudellista osuustoimintaa kohtaan. Sota on ollut omansa tätä lähenemistä ja ymmärtämistä useissa maissa mitä suurimmassa määrässä jouduttamaan ja lisäämään.

Tästä muutamia esimerkkejä.

Saksassa on osuuskauppaliike melkein yksinomaan kaupunki- ja tehdastyöväen hallussa ja on siinä sosialistinen johto. Sillä on oma liittonsa, samaten kuin maataloudellisella osuustoiminnalla on omia. Kumpaisetkaan eivät ole toisistaan paljoa tietäneet; kukin on kulkenut omaa tietään. Tänä vuonna ne ovat kuitenkin löytäneet toisensa ja perustaneet yhteisen, korkeimman osuustoiminnallisen keskusjärjestön. Lisäksi Saksan osuuskauppaliiton sihteeri, sosialisti, on julaissut mielipiteensä maanviljelijäin tuotanto-osuuskunnista ja niiden merkityksestä kuluttajille. Hän ei suinkaan pidä maanviljelijäin tuotanto-osuustoimintaa kuluttajain etujen vastaisena. Hän katsoo kuluttajille edulliseksi, että maatalouden tuotannollinen osuustoiminta on kehittynyttä ja neuvoo osuuskauppoja asettumaan sen kanssa välittömään yhteistoimintaan.

Aivan samalla kannalla on Ranskankin osuuskauppaliiton sihteeri, hänkin sosialisti. Hän on myöskin äskettäin julaissut mielipiteitään asiasta. Ne käyvät tähän tapaan:

»Ei ole peljättävä maataloudellisten tuottajain järjestymistä semmoisenaan. Kuluttajain järjestyminen vaatii vastineekseen tuottajain järjestymistä. Kummatkin voivat hyötyä välikäsien voitosta, jotka tähän asti ovat käyttäneet hyväkseen

molempien lapsellisuutta ja järjestymisen puutetta.»

Sveitsissä on sodan aikana muodostettu eri harrastuspiireistä kokoonpantu kuluttajajärjestö, jonka tehtävänä on koettaa vaikuttaa siihen suuntaan, että elintarpeitten tuotanto saataisiin lisääntymään. M. m. on se katsonut suotavaksi, että yleisillä varoilla on edistettävä uutisviljelyksiä. Tässä valiokunnassa istuu mukana eräs Sveitsin yleisen osuuskauppaliiton edustaja, hänkin tietääksemme sosialisti.

Ruotsissa on hallituksen puolelta äskettäin ryhtytty toimenpiteisiin maanviljelijäin osuuskassaliikkeen alullepanemiseksi ja edistämiseksi maanviljelijäin liikeluotontarpeen tyydyttämistä varten. Se on antanut aihetta sikäläiselle osuuskauppalehden toimittajalle ryhtyä lehdessään innokkaasti tekemään osuuskassa-asiaa tunnetuksi ja kehoittamaan maanviljelijöitä sellaisia perustamaan. Hänkin on sosialisti.

Näin suhtautuvat siis tätä nykyä johtavat sosialistiset osuuskauppamiehet ulkomailla maanviljelijäin osuustoimintaan ja maatalouteen yleensä.

S u o m e s s a.

Samalla ystävällisellä ja luonnollisella kannalla kuin ulkomaillakin ovat meilläkin sosialistiset osuuskauppamiehet varemmin olleet. Se näkyy m. m. Suomen

osuuskauppojen v. 1913 pidetyn edustajakokouksen pöytäkirjasta, jonka mukaan kokous hyväksyi m. m. seuraavat ponnet:

Edustajakokous katsoo osuustoiminnalle hyödylliseksi — — — että — — aikaansaadaan — — yhteistoimintaa sellaisten uudistusliikkeiden ja niiden muodostamien järjestöjen kanssa, jotka pyrkivät kohottamaan kansan laajojen kerrosten taloudellista tilaa ja lisäämään niiden yhteiskunnallista vaikutusvaltaa.

Tällaisen yhteistoiminnan toteuttamiseksi katsoo edustajakokous suotavaksi:

1. että Suomen Ammattijärjestön, maassamme toimivien muiden osuustoiminnallisten keskusliikkeiden, Pellervo-Seuran ja Maatalousseurojen Keskusliiton edustajia olisi saapuvilla edustajakokousten keskusteluissa;

2. että Hallintoneuvosto käytännöllisen aiheen esiintyessä tekisi aloitteen neuvottelujen aikaansaamiseksi jonkun edellisessä kohdassa mainitun järjestön kanssa — — — ja esittäisi edustajakokouksille niiden tulokset;

3. että osuuskaupat ja osuuskauppapiirit — — asettuisivat yhteyteen eri kansanluokkain valitusjärjestöjen, kuten — — — maamiesseurojen kanssa — — —;

4. että maataloudellisten osuuskuntien, osuuskassojen ja osuusmeijerien, kanssa koetettaisiin — — aikaansaada liikeyhteyttä ja sitä kehittää.

On otettava huomioon, että tässä edustajakokouksessa olivat osuuskauppaväkemme molemmat pääryhmät, työväen ja maanviljelijäin ryhmät, jotensakin tasaväkiset (arvellaan kuitenkin työväen olleen enemmistönä) ja että nämä ponnet siitä huolimatta hyväksyttiin suurella äänten enemmistöllä. Se, samoin kuin asiasta tapahtunut keskustelukin, todistaa, että sosialistien enemmistökin ne pääasiassa silloin hyväksyi.

Verratessa näitä ponsia edellisessä esitettyihin johtavien sosialistien osuuskauppamiesten lausuntoihin ulkomaille nähdään, että ne käyvät aivan yhteen. Niitä elähyttää sama tosiosuustoiminnallinen henki, sama rehellinen pyrkimys pitää osuuskauppaliike ei vain puolueettomana, mutta lisäksi myöskin sovinnollisena maanviljelijäin ammatillisia ja osuustoiminnallisia järjestöjä kohtaan.

Täytyy kuitenkin sanoa, että nämä osuuskauppaväkemme ponnet valitettavasti ovat kolmessa vuodessa kokonaan unohtuneet, — siinä määrässä unohtuneet, että niiden uudelleen julkisuuteen vetäminen varmaankin herättää hämmästyksiä osuustoimintaväen keskuudessa. Täytyy vielä lisätä, että näitä ponsia eivät

ole unohtaneet ainoastaan sosialistiset osuuskauppamiehemme, vaan — surullista kyllä — nähtävästi eräät maalaistenkin osuuskauppaväen edustajat.

Tästä muutamia esimerkkejä.

Viime vuonna eräät sosialistiset osuuskauppojen johtomiehet julkaisivat n. k. »edistysmielisen osuuskauppaväen lähimmät vaatimukset», joissa he m. m. ankarasti moittivat sitä, että Keskuskunnan hallinto-neuvosto oli ehdottanut ja Tampereella v. 1914 pidetty vuosikokous päättänyt liittää Keskuskunnan jäseneksi Pellervo-Seuraan, — siis tehdä suunnilleen samaa, mitä Saksan osuuskauppaliitto on äskettäin tehnyt. Siinä sanotaan m. m.: »Pidämme — — — sellaista yleistä osuustoimintaliittoa, joka Pellervo-Seurasta aiottiin tehdä, ei ainoastaan tarpeettomana, vaan myöskin vahingollisena (!) osuuskauppaliikkeelle, koska se helposti alistaisi osuuskauppaliikkeen jossakin määrin ottamaan huomioon maanviljelijäin tuotannonharjoittajaetujen vaatimuksia». (Sillä tavoin!)

Kuinka erinomaisen lyhytnäköistä, ettemme sanoisi sokeata, tämä tällainen väite on, siitä ovat viimeiset ajat antaneet selviä todisteita. Yleisesti tunnetaan, kuinka meidän sosialistimme ovat nykyisen sodan aikana suorastaan raivonneet maataloudellista osuustoimintaa ja maataloutta vastaan ja kuinka sosialistinen osuuskauppaväikikin on ottanut tähän osaa.

Tunnetaan myöskin, kuinka sosialistien vaatimukset ovat osaltansa joko aiheuttaneet tai tukeneet niitä toimenpiteitä, joitten seurauksena Valion toiminta meillä yritti mennä kokonaan lamaan ja useitten osuusmeijerienkin toiminta meni hajalle ja että Elantokin osaltansa on ollut siihen myötävaikuttamassa. Tunnettua on myöskin, että me tämän johdosta saamme kärsiä voinpuutetta, mikä varsinkin vähävaraiselle kaupunkiväelle on käynyt jo liiankin raskaaksi. Jos sosialistinen osuuskauppaväki olisi pysynyt yhdessä maataloudellisen osuustoimintaväen kanssa ja todella edes »jossakin määrin ottanut huomioon maanviljelijäin tuotannonharjoittajaetuja», niin tätä pulaa ehkä ei olisi tullut, tai olisi se varmasti ollut paljoa lievempi.

Mutta sosialistisen osuuskauppaväen johtomiehet ovat suhteessaan Pellervo-Seuraan tänä syksynä menneet vieläkin pitemmälle: heidän asettamiinsa »rauhanehtoihin» kuuluu nyt m. m.: »*Pellervo. Suhteet sen kanssa kokonaan katkaistavat.*» Tämän vaatimuksen toteuttamisesta seuraisi m. m., että Suomen Osuustoimintaopisto hajoaisi, että Pellervo-Seuran ja keskusliikkeitten yhteinen Osuustoimintalakkomitea hajoaisi, että Suomen osuustoimintaliikettä valaisevaa kirjallisuutta ulkomaitten kielillä olisi vaikeampi aikaansaada, että Keskuskunnan olisi jätävä pois niistä yhteisistä neuvotteluista, joita

yhteiset vastustajat silloin tällöin ovat aiheuttaneet.

Edelleen sanotaan edellämainitussa n. s. edistysmielisten julistuksessa näin: »Me vaadimme, että osuuskauppojen kytkemisestä Hankkijaan on lakattava ja Keskuskunnan toiminta järjestettävä siten, että osuuskaupat ja Keskuskunta voivat toimia Hankkijasta täydellisesti riippumatta.» Se, joka ymmärtää, mihin tällainen vaatimus vie, näkee, että siinä ei ole kysymyksessä vähempää kuin Hankkijan kukistaminen. Siis tässäkin Suomen sosialistiset osuuskaupamiehet julistavat sotaa maataloudellista osuustoimintaa vastaan juuri samaan aikaan kuin sosialistit muualla pyrkivät entistä läheisempään yhteistoimintaan maanviljelijäjärjestöjen kanssa.

Kun siis vertaa sitä, mihin suuntaan muualla tässä suhteessa on *edistytty*, siihen kehitykseen, mikä täällä on tapahtunut jälkeen vuoden 1913, niin ei voi tulla muuhun tulokseen, kuin että meidän itseään »edistysmielisten» nimellä kaunistelevia sosialistejamme täytyisi pikemmin sanoa *taantumusmielisiksi*.

Mutta nimistä on turha kiistellä.

Vakavampaa on, että kun ottaa meidän sosialistiemme nykyisen kannan huomioon, täytyy tulla siihen vakaumukseen, että maanviljelijäin on ajanpitkään mahdoton tulla toimeen samassa liikkeessä heidän kanssaan, elleivät he palaa 1913 v:n edustajakoko-

kouksen kannalle ja siis rupea jälleen edistysmielisiksi — sanan eurooppalaisessa merkityksessä.

*

Edellisessä sanoimme, että meidän sosialistiset osuuskauppamiehemme eivät ole ainoat, jotka näyttävät unohtaneen 1913 v:n edustajakokouksen hyväksymät, maataloudellista osuustoimintaa ja maanviljelystä kohtaan suopeat ponnet, vaan että päinvastoin näyttää siltä, kuin eräät n. s. puolueettomuussuunnan eturivien miehistäkin olisivat ne unohtaneet. Taikka että he, säilyttääkseen sovun sosialistien kanssa, ovat luopuneet siltä osuuskauppaliikkeen maataloudellista osuustoimintaa ja maataloutta suosivalta kannalta, joka ponsista ilmenee.

Tästäkin pari esimerkkiä.

Kun on ollut kysymys vähäpätöisestä Keskuskunnan kannatusmaksusta Pellervo-Seuralle sen johdosta, mitä tämä Seura tekee osuuskauppaliikkeen hyväksi, on Keskuskunnassa epäröity myöntää sitä, eikä asiaa ole uskallettu vieläkään ratkaista, vaikka sosialistit ovat vähemmistönä.

Sen sijaan ovat eräät porvarillisen ryhmän johtomiehet ehdottaneet myönnettäväksi paljoa runsaampaa kannatusta perustettavaksi aiotulle sosialistiselle osuuskauppaliitolle, jonka toiminta ilmeisesti tulee olemaan koko liikettä hajoittavaa laatua.

Ja kun oli kysymys aivan vähäisen summan myöntämisestä uutisviljelysten edistämiseksi, jottei tulisi leipäviljasta puute, niin ei Keskuskunnan hallinto-neuvostossa yksikään mies äänestänyt sen puolesta!

Ja vihdoin: kun Keskuskunnan puolueettomuussuunnan johtomiehet ovat hieroneet sovinnon ehtoja sosialistien johtomiesten kanssa, ei heille ole johtunut mieleenkään muistuttaa näille johtomiehille v:n 1913 edustajakokouksen ponsien olemassaolosta ja vaatia, että he, rauhan säilymisen takeeksi, julkisesti ilmoittaisivat edelleenkin hyväksyvänsä ne, eikä kannattavansa puolueensa nykyistä ajojahtia maataloudellista osuustoimintaa ja maataloutta vastaan.

Ellei sellaista vaadita ja saada, niin kaikki rauhan toiveet tulevat pettämään ja sosialistit tulevat käyttämään vastapuolen herkkäuskoista rauhanrakkautta *vain uusien asemien valtaamiseksi Keskuskunnassa, jatkuvaa ja yhä menestyksellisempää sotaa käydäkseen.*

III.

Äänioikeus osuuskauppaliikkeessä.

Oloista ulkomailla.

Osuustoimintaliike on sanan täydessä merkityksessä kansanvaltainen liike. Yksi niitä tunnusmerkkejä, joka tekee sen kansanvaltaiseksi, on se, että *osuuskun-*

nissa kullakin jäsenellä on vain yksi ääni, olkoon hänellä kuinka monta osuutta tahansa, tai ostakoon hän osuuskunnalta tai myyköön sille kuinka paljon tahansa. Tämä periaate on saanut suuret kansanjoukot luottamuksella tähän liikkeeseen yhtymään, eikä varakkaillakaan, jotka siihen ovat liittyneet, ole sen johdosta yleensä ollut valittamisen syytä, vaikka se ehkä aluksi onkin muutamia heistä arveluttanut. Poikkeuksen tässä suhteessa ovat tietääksemme tehneet ainoastaan osuuskunnat Tanskassa, missä ei ole Osuustoimintalakia ja missä esim. osuusmeijerien jäsenet ovat äänestäneet lehmälukunsa mukaan. Tästä ollaan kuitenkin, mikäli tiedämme, poistumassa ja ottamassa muissa maissa yleiseksi tullut ääni-mieheenkanta käytäntöön.

Mitä tulee osuuskuntien *liittoihin* ja *keskusliikkeisiin*, niin ovat äänioikeusolot niissä tätä nykyä erilaiset eri maissa. Englannin osuuskauppaliitossa, joka on kaikista liitoista vanhin, otettiin aikanaan (1860-luvulla) käytäntöön ääniasteikko ja tätä esimerkkiä ovat eräitten muittenkin maitten aikaisemmin perustetut osuuskauppaliitot seuranneet. Sitävastoin on osuuskunta ja ääni-periaate vallalla, mikäli tunnetaan, yleensä kaikkien maitten maataloudellisten osuuskuntien liitoissa sekä useitten maitten osuuskauppaliitoissakin. Niinpä kun v. 1903 perustettiin Saksaan, missä osuustoimintateoria on enimmäin ke-

hittynyt, osuuskauppaliitto, otettiin siinä 1-ääniperiaate voimaan. Sama periaate on myöskin Tanskan osuuskauppaliitossa, mikä on sitä merkellisempää, kun Tanskassa, kuten edellä mainittiin, aikaisemmin ei edes osuuskunnissa aate ollut selvillä. Niinkään on Venäjällä v. 1898 perustettu osuuskauppaliitto asettunut 1-äänen kannalle. Ja samalla kannalla on meidänkin v. 1908 perustettu osuuskauppaliittomme.

Mikäli nyt käsillä olevista tiedoista voi päättää, ollaan siis yleensä aikaisemmin perustetuissa osuuskauppaliitoissa ääniasteikon, myöhemmin perustetuissa 1:n äänen kannalla.

Äänioikeusriita Suomen osuuskauppojen liitossa.

Tältä 1:n äänen kannalta vaativat meillä nyt »edistysmielisiksi» itseään kutsuvat sosialistit siirtymään ääniasteikon kannalle. Tämä vaatimus tuotiin ilmi ensi kerran osuuskauppojen edustajakokouksessa v. 1913 ja on se sen jälkeen ollut esillä jokaisessa edustajakokouksessa, joka kerta entistä jyrkemmin ja kiivaammin. Ja sitä vaaditaan, vaikkei ole voitu osoittaa, että nykyisestä järjestelmästä olisi ollut mitään tosihaittaa. Tämän kysymyksen nostaminen onkin nähtävästi saanut alkunsa siitä, että sosialistit, jotka varemmin olivat Keskuskunnan vuosikokouksissa ja

hallintoneuvostossa enemmistönä ja tätä valtaansa käyttivät osaksi puolueellisesti, myöhemmin jäivät vähemmistöön. Ja ääniasteikkovaatimuksen ajamisessa on käyty yhä jyrkemmiksi, kun on huomattu, että n. s. puolueettomuussuunta (pääasiallisesti maa-laisten osuuskaupat) on vuosi vuodelta saanut entistä suuremman enemmistön. Mutta sosialistien rohkeutta ja jyrkkyyttä ei ole lisännyt ainoastaan tämä asiahaara. Siihen on ilmeisesti vaikuttanut myöskin se epäröiminen ja hapuileminen, jota n. s. puolueettomuussuunnan ryhmä on kahdessa viimeisessä edustajakokouksessa eräissä kysymyksissä osottanut. Sosialistien jyrkkyyttä ja vaatimuksia on lisännyt sekin, että heihin tässä asiassa on periaatteessa yhtynyt kaksi vaikutusvaltaista porvarillista Keskuskunnan johdon jäsentä, hrat Lavonius varemmin ja Jännes viime keväänä. Erotus sosialistien ja näiden herrojen kannan välillä on vain siinä, että sosialistit vaativat rajattomasti ylenevää asteikkoa, jonka mukaan esim. Elannolla nyt jo tulisi olemaan n. 60 edustajaa ja ääntä ja jonkun vuoden perästä ehkä 100, kun taas herrat L. ja J. ehdottavat alenevaa asteikkoa, joka pysähtyisi 8:aan, minkä korkeimman äänimäärän voisi saavuttaa sellainen osuuskauppa, jossa on yli 9,000 jäsentä.

Ääniasteikko-periaatteen ovat puolueettomuussuunnan edustajat kokouksissa v. 1914 ja 1915 hyljänneet. Tästä huolimatta ja huolimatta myöskin siitä, että

n. s. puolueettomuusryhmän valtuuskunta, johon kuuluvat maalaisosuuskauppojen valveutuneimmat edustajat, oli sen moneen kertaan hyljännyt, sekä myöskin huolimatta siitä, ettei Pellervo-Seuran johtokuntaakaan, herra Jännestä lukuunottamatta, ollut voinut sitä hyväksyä, esittivät hrat Lavonius ja Jännes ehdotuksensa puolueettomuussuunnan ryhmälle ennen viimekeväistä edustajakokousta.

Valitettavasti tämä tärkeä kysymys esitettiin ryhmälle niin varhain, ettei edes puoletkaan sen edustajista ollut ehtinyt saapua Helsinkiin. Siinä ryhmäkokouksessa ei ollut senvuoksi läsnä enempää kuin 75 ryhmän 161 edustajasta. Kokouksessa ajettiin äänisteikkovaatimusta oikein väkivoimalla. Siitä huolimatta saatiin ehdotukselle ainoastaan 11:n äänen enemmistö, se kun sai 43 ääntä, 32:n äänestäessä sitä vastaan. Lisäksi on kerrottu, että enemmistössä olisi ollut melkoinen määrä sellaisia, joille asia oli outo ja joille sen ratkaisu, kun se myöhemmin selitettiin, oli yllätyksenä. Vielä selitettiin, että tuo 43:n edustajan määräämä kanta oli sitova virallisessa kokouksessa koko ryhmälle, siis niillekin 86:lle, jotka eivät olleet tässä valmistavassa kokouksessa saapuvilla. Eikä asiaa enää suostuttu ottamaan ryhmässä uudelleen valmistettavaksi, vaikka poissaolijat sitä olivat toivoneet. Tämä oli suuresti katkeroittanut useita edustajia.

Kun asia näin valmistettuna sitten tuli esille virallissessa edustajakokouksessa, selitti ryhmä, että se, »*ollessaan taipuvainen yhtymään*» (huom.! ryhmä ei siis vielä ilmoittanut hyväksyvänsä) herrojen L:n ja J:n ehdotukseen, »asettaa *lopullisen kantansa* riippuvaksi siitä, jos toiselta (s. o. sosialistien) taholta esiintyy pyrkimystä riitakysymysten tasapuoliseen järjestylyyn ja vastaisen yhteistyön mahdolliseksi tekemiseen». Lisäksi ilmoitettiin keskustelussa taipuneitten puolelta nimenomaan, että he eivät tunnusta voitolle päässyttä periaatetta oikeaksi, vaikka he eräistä syistä olivat katsoneet itsensä pakotetuiksi omastaan luopumaan.

Tästä näkyy siis, että ääniasteikon voitto oli hyvin heikko ja että se ei suinkaan vielä anna takeita siitä, että ensi vuoden edustajakokous toisi sille lopullisen voiton. Eikä ole missään tapauksessa oikeata, kun tahdotaan selittää, että näin heikosti saatu päätös olisi uutta kokousta velvoittava.

Mutta lisäksi saatiin jo heti viime edustajakokouksessa asian päätyttyä nähdä, millaisia sosialistien tarjoamat »vastaisen yhteistyön mahdollisuudet» ovat. Puolueettomuussuunnan sovinnollisista myönnytyksistä huolimatta sosialistit näet mielenosotuksellisesti marssivat kokouksesta ulos perustamaan omaa liittoa ja omaa lehteä. He ryhtyivät siis suorastaan hajoitamaan koko osuuskauppaliikettä sekä vaativat vielä,

että tästä hajoitustyöstä maksettaisiin Keskuskunnan varoista vuotuista palkkaa kannatuksen muodossa.

Niin he tekivät osottaaksensa, että he eivät tyytyneet herrojen Lavoniuksen ja Jänneksen ehdottamaan äänioikeusjärjestelmään. Ja tietenkään he eivät siihen tyydy, koska he ovat koko ajan vaatineet äänias-teikkaa päästäksensä valtaan, mutta nyt tarjottu järjestelmä ei aivan varmasti veisi heitä siihen. Lisäksi sosialistit antoivat selvästi ymmärtää, että he aikovat jatkaa taistelua niin kauvan, kunnes he vallan saisivat.

Eikä vain osuuskauppaliitossa, vaan myöskin Keskuskunnan vuosikokouksessa.

Äänioikeusolot Keskuskunnassa.

Huomattava näet on, että koko edelläkerrottu ääniasteikkoriita ei ole ollenkaan koskenut Keskuskuntaa. Se näet on Osuustoimintalain alainen osuuskunta, jonka äänivaltaoloja ei voida muuttaa, ennenkuin on saatu muutos Osuustoimintalakiin, joka antaa kullekin osuuskunnan jäsenelle vain yhden äänen. Sosialistit ovat siinä johdonmukaisia, että he ovat julistaneet aikovansa ajaa valtiopäivillä sellaista Osuustoimintalain muutosta, että osuustoiminnallisissa keskusliikkeissäkin voitaisiin ottaa käytäntöön ääniasteikkojärjestelmä. Mikäli tunnemme, tulisi ainakin toistaiseksi Suomen laki olemaan tässä suh-

teessa esikoinen, sillä kaikissa niissä maissa, joissa on olemassa erityinen osuustoimintalaki, on siinä yhtenä kulmakivenä 1-ääni-periaate.

Niiden porvarillisten, jotka ovat valmiit hyväksymään asteikkoaatteen, tulee siis tietää, että johdonmukaisuus vaatii sittemmin samaan suuntaan käyvää muutosta lakiin ja Keskuskunnan sääntöihin. Herrat Lavonius ja Jännes ovat tosin tähän saakka vaienneet tästä asiasta ainakin julkisuudessa. Mutta emme voi muuta ymmärtää kuin että he, jos kerran saavat maanviljelijät hyväksymään ääniasteikko-periaatteen liitossa, tulevat, jos he ovat johdonmukaisia, ajamaan lainmuutostakin, tai ainakin sitä, että Keskuskunnan säännöt muutetaan sen mukaan, niin pian kuin sosialistit ovat saaneet lainmuutoksen aikaan.

Tämän lisäksi täytyy puolueettomuussuunnan miesten ottaa huomioon se, että jos herrat L. ja J. edelleen ovat johdonmukaisia siinä, että tahtovat säilyttää Keskuskunnan cheänä hinnalla millä hyvänsä, niin heidän on hyväksyttävä sellainen ääniasteikko, jota sosialistit kulloinkin vaativat. Ja se ei tiedä mitään muuta, kuin että sitä rauhaa, jota maanviljelijöille niin runollisesti ja kauniisti luvataan, jos he suostuvat tämän vuoden sovintoehtoihin, ei saavuteta, ennenkuin Keskuskunta on sosialistien käsissä ja heidän tarkoitustensa välikappaleena.

Ennenkuin Suomen sosialistit kokonaan muuttavat nykyisen maataloudellista osuustoimintaa ja maataloutta kohtaan järjettömän vihansa siksi sovinnollisuudeksi, joka on vallalla ulkomaitten osuuskauppaväessä ja joka meillä oli ainakin edustajakokouksen ponsissa v. 1913, sitä ennen ei Keskuskunta eikä Suomen osuuskauppaliike pysy puolueettomuusperiaatteelle uskollisena muutoin kuin siten, että maanviljelijäin osuuskaupoilla on siinä ratkaiseva enemmistö ja että heidän edustajansa jaksavat valtaansa pitää viisaasti ja miehekkäästi, eikä arkaellen ja hapuillen.

IV.

Rauhan mahdollisuudet.

Sen jälkeen, mitä edellisessä on esitetty, nousee kysymys, onko mahdollisuuksia rauhalliseen sovitte luun ja jatkuvaan sovinnolliseen yhdessäoloon molempien pääryhmien välillä meidän nykyisessä osuuskauppaliikkeessämme?

Tämä riippuu luonnollisesti kokonaan sosialisteista. Sillä hehän ovat rauhan rikkoneet, jotavastoin maa-laiset ovat moneen kertaan osottaneet rauhanhalu-aan. Kysymys on nyt vain siitä, voidaanko ja millä tavoin saada sosialistit järkiinsä. Katselkaamme siis,

mitkä heidän vaatimuksistaan ovat asiallisia ja kohtuullisia ja miten ne voidaan tyydyttää.

1. *Äänioikeusasia.* Edellisestä on käynyt selville, ettei sosialistien ääniasteikkovaatimuksella ole mitään periaatteellista oikeutusta ja etteivät he ole voineet osottaa mitään asiallista haittaa nykyisestä järjestelmästä syntyneen, paitsi tietysti, että he eivät pääse sen nojalla enemmistöön; ja sitä on katsottava asialle eduksi, ainakin niin kauvan kuin sosialisteissa asuu heidän nykyinen vihamielisyytensä maataloutta kohtaan. Sitäpaitsi ovat sosialistit selvästi antaneet ymmärtää, että he eivät lopullisesti tyydy tässä asiassa mihinkään puolinaisiin myönnytyksiin, vaan ainoastaan siihen, että he saavat Keskuskunnankin äänioikeusolot asteikkoperiaatteelle rakennetuiksi ja että asteikko tulee heille edullinen. Voihan olla mahdollista, että he tällä hetkellä tärkeitten asemien voittamiseksi peräytyvät tässä ja ilmoittavat hyväksyvänsä herrojen Lavoniuksen ja Jänneksen välitysehdotuksen. Mutta varmaa on, että jos he nyt saavat itse periaatteen läpi, he tulevat myöhemmin pitämään huolta tarpeellisesta »edistyksestä».

Tässä ei siis ole syytä minkäänlaisiin myönnytyksiin.

2. *Suurempi osallisuus liikkeen johtoon.* Aivan toinen on mielestämme asianlaita, kun on puhe suurimmasta osallisuudesta liikkeen johtoon. Ensiksi

ei maanviljelijöillä voi olla mitään muistuttamista sitä sosialistien vaatimusta vastaan, että hallittonuuvoston jäsenlukua lisätään, ja että sosialisteille myönnetään mahdollisimman suuri osallisuus siinä, kuitenkin säilyttämällä nykyisten äänisuhteitten oikeuttama enemmistö puolueettomuussuunnalle.

Mitä liikkeen varsinaiseen johtoon tulee, on siitä Keskuskunnan toimitusjohtaja, herra Sahlbom, äskettäin kirjoittanut »Yhteishyvässä» erinomaisen asiallisen, valaisevan ja vakuuttavan kirjoituksen, jonka pääkohdat ovat seuraavat: Tämän nyt jo meidän oloissamme suurliikkeen johto on näihin asti ollut järjestetty samalle kannalle, kuin se perustettaessa asetettiin. Johtokunnan muodostaa toimitusjohtaja ynnä kaksi liikkeen ulkopuolelta otettua valtuutettua. Liike on tällä välin kumminkin kasvanut niin suureksi ja niin monihaaraiseksi, että näin pieni johtokunta on jo havaittu riittämättömäksi. On senvuoksi suunniteltu muuttaa johto siten, että johtokuntaan tulisi kuulumaan 5 jäsentä ja nämä kaikki liikkeen palveluksessa olevia henkilöitä, joilla kullakin olisi johtajan asema ja palkkaedut. Että tällainen uudistus on luonnollinen ja kehityksen vaatima, sen käsittää jokainen ulkopuolellakin oleva tällaisiin asioihin perehtynyt. Sitä todistaa myöskin kokemus Valiosta ja Hankkijasta, joissa molemmissa alkuaan oli samalainen johtokunta kuin Keskuskunnassa nyt vielä,

mutta joissa jo vuosia sitten on aikaansaatu sellainen muutos kuin nyt on suunniteltu Keskuskuntaan. Kun nyt siis on neljä uutta johtajan paikkaa täytettävänä, on kohtuullista, että, jos sosialistit antavat riittäviä takeita sovinnollisesta yhdessäolosta, niistä kaksi täytetään kykenevillä ja asiaanperehtyneillä sosialisteilla ja että näille annetaan se asema, mitä heidän tahollaan tärkeänä pidetään.

Mutta mitenkä sosialistit voivat antaa sellaisia takeita jatkuvasta sovinnollisesta yhteistyöstä, että puolueettomuussuunta täydellä luottamuksella voi näin suureen myönnytykseen mennä? Eli, toisin sanoen: voidaanko puolueettomien taholta todella asettaa sellaiset ehdot, jotka tämän takaavat, samalla kun ne eivät ole kohtuuttomia sosialisteille? Vai ovatko olot kehittyneet jo niin mahdottomiksi, että ero olisi suotavampi?

Meidän käsityksemme mukaan sovinto on vielä mahdollinen, jos sosialistiselta taholta hyväksytään edellä esitettyjen myönnytysten takeeksi seuraavat ehdot:

1. Johtokunnan kaikki jäsenet ottaa hallintoneuvosto kokonaisuudessaan, huomioonottaen, että hyvä yhteistyö eri johtajien välillä käy mahdolliseksi. Tällä tarkoitamme sitä, että sosialistisia johtajia ei saa katsoa heidän puolueensa tai ryhmänsä johtokuntaan asettamiksi, jossa heidän muka pitäisi koko ajan olla haarniskassa toista puolta vastaan.

2. Niitten sosialistien, jotka aiotaan johtajiksi, tulee ennen vaalia julkisesti ilmoittaa olevansa edellisessä esitettyjen 1913 v:n edustajakokouksen ponsien kannalla, eikä siis hyväksyvänsä puolueensa viime vuosina käymää ajojahtia maataloudellista osuustoimintaa ja maanviljelijäluokkaa vastaan. Tällainen ilmoitus täytyy heidän ryhmänsä hyväksyä, muutoin ei heidän ottamisensa johtokuntaan merkitsisi paljoa.

3. Sosialistit luopuvat erityisen liiton ja lehden perustamishankkeesta, koska ne olisivat liikkeen hajoittamista ja taisteluaseita niitä kohtaan, joiden kanssa pyritään rauhaa rakentamaan.

4. Sosialistit suostuvat siihen, että Keskuskunta ei katkaise yhteyttään Pellervo-Seuran kanssa, vaan että se toimii tässäkin 1913 v:n edustajakokouksen ponsien mukaisesti osuustoimintaliikkeen vahvistamiseksi, milloin on syytä yhteistoimintaan yhteisiä vastustajia vastaan tai yhteisten yritysten aikaansaamiseksi.

Näitten ehtojen pitäisi olla niin luonnollisia ja niin kohtuullisia, että sosialistien, jos heissä vain osuustoimintaharrastus näitä asioita ratkaistessa todella on pääasiana, kuten olla pitäisi, ja, kuten ulkomailla yleensä on asianlaita, on helppo niihin suostua. Vaikeimpana niistä ehkä pidetään ehdotetun julistuksen antamista. Onpa sitä jo eräällä porvarillisella taholla leimattu kohtuuttomaksi ehdoksi ja selitetty, että

sen kautta muka vaaditaan Keskuskuntaa palvelemaan maanviljelijäin tuottajaetuja. Mutta tällainen väite tietää käsitteiden epäselvyyttä. Sillä tuon julistuksen vaatiminen ei suinkaan ole lähtenyt maanviljelijäin luokkaetujen valvomisesta; se on tehty koko kansamme, siis lopulta juuri kuluttajien parasta tarkoittaen. Se ajojahti, jota sosialistit ovat käyneet maataloudellista osuustoimintaa ja maataloutta vastaan, on näet, kuten tunnetaan, osaltansa ilmeisesti myötävaikuttanut viimeaikaiseen voipulaan, josta erityisesti köyhä kansa on saanut kärsiä m. m. sen kautta, että osuuskaupat eivät ole voineet tyydyttää jäsenten kysyntää tässä suhteessa. Ja tässä on todistettavasti osa osuuskauppaväestäkin, ikävä kyllä, ollut mukana.

✱ Sitäpaitsi vasta tuollaisen julistuksen antaminen ja hyväksyminen luonnollisesti antaa takeita jatkuvasta sovinnosta. Sillä täytyyhän jokaisen ymmärtää, että jos sosialistisessa osuuskauppaväessä asuu sellainen raivo maataloutta ja maataloudellista osuustoimintaa vastaan, mikä sen puolueessa viime vuosina on nähty, niin yhteistyö ei voi ajanpitkään käydä mahdolliseksi. Ja johtavien sosialistien ottaminen Keskuskunnan johtoon ilman näitä takeita olisi samaa kuin jos sodassa kutsuisi vihollisen ilman taistelua ottamaan puolet omista juoksuhaudoista haltuunsa. Seuraushan siitä olisi, että toinen puoli pian joko

nujertaisi sellaisen jalomielisen vastustajan tai ajaisi hänet koko juoksuhaudasta pois.

Kuten sanoimme, riippuu siis jatkuvan sovun aikaansaaminen siitä, että puolueettomuussuunnan taholta suostutaan edellisessä esitettyihin myönnytyksiin sosialisteille ja että sosialistit taas puolestaan antavat ne takeet, mitkä edellä on osotettu välttämättömiksi.

V.

Jos ei rauhaa saada.

Viime luvussa esitimme ne ehdot, joilla mielestämme todella pysyvä rauha on mahdollinen. Viimeinen tehtävämme tässä asiassa on ottaa harkittavaksemme se mahdollisuus, ettei rauhaa nyt saada aikaan.

Jos niin käy — sanotaan — eroavat sosialistit Keskuskunnasta perustaakseen oman keskuskunnan, kuten ovat uhanneet.

Uhata ja panna uhkaus toimeen, on kaksi eri asiaa. Samaa kuin sosialistit nyt uhkaavat, uhkasivat he »ihan varrrrmasti» — kuten eräs heistä vakuutti — jo ennen v:n 1915 edustajakokousta, ja samaa he uhkasivat myöskin viime keväänä, ilman että siitä sen enempää on tullut. Mutta kevytmielistä olisi kuitenkin jättää

tämä mahdollisuus lukuunottamatta. On siis tehtävä itselleen selväksi, mihin se veisi. Luonnollisesti olisi suuri vahinko Suomen osuuskauppaliikkeelle ja koko Suomen osuustoiminnalle, jos sellainen hajaannus syntyisi. Saataisiin kaksi nykyistä heikompaa keskuskuntaa, jotka osittain kilpailisivat keskenään. Saataisiin tuimaa taistelua kunnissa ja kaupungeissa osuuskappaväen eri ryhmien välillä j. n. e. Paljon hyviä voimia, jotka muutoin voitaisiin käyttää hyödylliseen työhön, kuluisi sisälliseen taisteluun. Mutta maanviljelijäin ei olisi syytä peljätä tätä taistelua. Ensiksikin olisi heidän keskusliikkeensä paljoka paremmin varustettu kuin sosialistien ja saisi tukea Pellervo-Seuralta ja muilta keskusliikkeiltä. Toiseksi sillä olisi paremmat kasvumahdollisuudet, sillä maanviljelijät rupeaisivat liittymään paljoka enemmän osuuskauppoihin ja perustamaan niitä paljon enemmän uusia. Samoin tulisi tosin asianlaita olemaan toisellakin taholla, mutta sosialisteilla on nyt jo vähemmän mahdollisuutta perustaa uusia osuuskauppoja. Täten tästä kilpailusta kuitenkin tulisi olemaan se etu, että kansastamme yhä suuremmat joukot liittyisivät osuuskauppaväkeen. Sitäpaitsi olisi luonnollista, että keskusliikkeet, ensimmäisen taisteluvimman lakattua, rupeaisivat vähitellen etsimään yhteistoimintaa keskenään. Ne perustaisivat yhteisiä tehtaita ja rupeaisivat tekemään yhteisiä tilauksia ja ostoksia ulkomailta. Ja

lopulta — siitä saamme olla aivan varmat — sulaisivat ne kokonaan yhteen, kuten meillä kävi Oma — Valio-kilpailussa ja kuten Ranskassa kävi osuuskauppaliikkeessä v. 1912.

Asianlaita on näet se, että meillä osuuskauppaliikkeellä on ollut niin harvinainen menestys, että on todella ihme, ettei sen varemmin ole tarvinnut kestää kovempia vastoinikäymisiä kuin mitä sille on sattunut. Sitäpaitsi meidän osuuskauppaliikkeemme on siinä suhteessa erikoinen, että sen jäsenistö on kokoonpantu kahdesta toisilleen verrattain vieraasta aineksesta, maanviljelysväestöstä ja kaupunki- ja tehdastyöväestöstä; siinä piilee hajoamisen vaara, ellei kyetä riittävästi ottamaan huomioon toisiaan ja antamaan riittävästi arvoa toisilleen. Lisäksi on juuri tämä aika ollut omansa osottamaan, kuinka sosialistit eivät ainoastaan vihaa maataloutta harjoittavaa kansanluokkaa, vaan myöskin halveksivat sitä ja sen kykyä hoitaa asioitaan. Samaa halveksimista on tullut maanviljelysväestön osalle myöskin eräitten muitten kaupunkilaisten puolelta, jotka päinvastoin ihailevat sosialisteja ja senvuoksi mielellään suovat heille suurempaa vaikutusvaltaa maanviljelijäin rinnalla, m. m. juuri Keskuskunnassa. Tämä tällainen olotila on osuuskauppaliikkeemme terveille kehitykselle aivan mahdoton, eikä se lopu eikä siihen tule selvyyttä ja parannusta, ennenkuin maan-

viljelijät pystyvät näyttämään, että he kykenevät puoliensa pitämään ja tarpeen tullen yksin hoitamaan Keskuskunnan ja menestyksellä taistelemaankin sen puolesta. Vasta sitten, kun he näin ovat hankkineet itselleen arvonantoa, voi todellinen sopu ja yhteistointa käydä mahdolliseksi.

Me toivomme, että se saataisiin aikaan ilman taistelua. Mutta me olemme myös vakuutetut siitä, että jos taistelu käy välttämättömäksi, se saadaan varmasti aikaan taistelun jälkeen.

Lisäselvitystä tähän kysymykseen antavat m. m. seuraavat kirjoitukset:

- Kysymys Pellervo-Seuran kehittämisestä Suomen osuuskuntien liitoksi («Pellervo» v. 1914, siv. 197);
 Suomen osuuskauppojen XII edustajakokous («Pellervo» v. 1914, siv. 511, 535 ja 583);
 Osuuskauppaliike meillä ja muualla («Pellervo» v. 1915, siv. 271);
 Suomen osuuskauppojen XIII edustajakokous («Pellervo» v. 1915, siv. 430);
 Mihin ja miten tahtoo Suomen osuuskauppaväki toimintansa ohjata («Pellervo» v. 1915, siv. 491);
 Puoluepyyteitä osuuskauppaliikkeestä torjumaan! («Pellervo» v. 1915, siv. 612);
 Suomen sosialistien hyökkäykset osuustoimintaliikettä vastaan. I, II, III, IV. («Pellervo» v. 1915, siv. 772 ja 811; v. 1916, siv. 3 ja 53);
 Suomen sosialistien mustin teko («Pellervo» v. 1916, siv. 37);
 Nykyinen taistelu osuuskauppaliikkeessä («Pellervo» v. 1916, siv. 297 ja 411);

Suomen osuuskauppojen XIV:s Edustajakokous («Pellervo» v. 1916, siv. 362, 459, 478 ja 501);

Osuuskauppaliike ja meidän sosialistimme («Pellervo» v. 1916, siv. 530);

Eikö mitään vaatimuksia? («Pellervo» v. 1916, siv. 580);
ja

Äänioikeus osuuskuntien edustajakokouksissa. Onko tähän asti noudatettu »osuuskunta ja ääni»-periaate hyljättävä? («Suomen Osuustoimintalehti» v. 1915, siv. 133).

Pellervon pikkukirjasia

on ilmestynyt:

- N:o 1. *Ph. Sauronen*, Osuuskuntien toimittajain vastuunalaisuudesta —: 10
- N:o 2. *Hannes Gebhard*, Liikkeemme kymmenvuotiset saavutukset —: 25
- N:o 3. *Hedvig Gebhard*, Naiset ja osuustoiminta —: 25
- N:o 4. *Hans Müller*, Osuuskauppaliikkeen kehitys nykyaikana ja tulevaisuudessa —: 25
- N:o 5. *Hannes Gebhard*, Isä Ralffeisen —: 25
- N:o 6. *Jonni Sääntti*, Osuusmeijerien tilintarkastus —: 75
- N:o 7. *Åke Lönnberg*, Osuuskassojen tilintarkastus —: 50
- N:o 8. *Hannes Gebhard*, Suomen osuuskauppaliike kohtalokkaalla hetkellä —: 50
-

Osuuskauppa-alaa

koskevaa

kirjallisuutta

on Pellervo-Seuran kustannuksella ilmestynyt:

Pellervon kirjasto:

- N:o 12. Osuuskauppa. Käsikirja. Osuuskaupan perustaminen ja hoito 2: —
N:o 25. *Hannes Gebhard*, Osuustoiminnan tulevaisuusmahdollisuudet ja tehtävät kaupan alalla —: 50

Pellervon pikkukirjasia:

- N:o 4. *Hans Müller*, Osuuskauppaliikkeen kehitys nykyaikana ja tulevaisuudessa —: 25
N:o 8. *Hannes Gebhard*, Suomen osuuskauppaliike kohtalokkaalla hetkellä —: 50

Pellervon lentolehtisiä:

- N:o 3. Mitä hyötyä on osuuskaupasta?
N:o 4. Kaksitoista neuvoa osuuskaupan perustajille.
N:o 5. Mitä jäsenen tulee tietää liittyessään osuuskauppaan?

Hinta 2 1/2 p. kpl., vähintään 100 kpl. à 2 penniä.

Saadaan

Pellervon Toimistosta.

Hinta —: 50.